

Spanska monarhija v nevarnosti.

Sam Sebastian, 23. sept. (Izv.) Španska notranje-politična kriza se najnevarnejše zaostrojuje. Prihodnje dni pričakujejo že popolnega preobrata v Madridu. Vsi politični voditelji pripravljajo proglas, v katerem napovedujejo boj monarhiji. Kralju je položaj znan. Te dni se bo odločil. Če se zavzame za Primo de Rivera, bo s tem sprejel boj na nož. Primo de Rivera hoče sprejeti boj, dasi se častniki vseh vrst orožja izražajo proti njemu deloma s protesti, deloma s tem, da demonstrativno izstopajo iz armade. Primo de Rivera je koncentriral vojaštvo v Madridu. V vsako vojašnico je postavil oddelek njemu posebno zvestega vojaštva za stražo.

Pred kongresom ruske komunistične stranke.

Berlin, 23. 9. (Izv.) Nasprotja v ruski komunistični stranki ni mogoče več premostiti. Dasi je Stalin pometal razen Trockega vse opozicionalce iz vodstva komisarijato in sovjetov, si s tem stališča ni bistveno utrdil. Trocki se je navidez udal v položaj, tajno pa ostal pristaš opozicije in toliko intenzivneje razvil svoje delo v strankinih organizacijah. Za prihodnji strankin kongres se pripravlja bojni nastop vladne grupe in opozicije. Računajo celo s tem, da bo Trocki v najkrajšem času poizkusil dobiti vso oblast v svoje roke. Stalin se skuša sedaj še z njim sporazumeti tako, da bi si delila vsa važnejša mesta. Stalin je že ponudil Trockemu mesto ljudskega komisarja za trgovino pod pogojem, da opusti svoje opozicijsko delo in se ne udeleži strankinega kongresa, ki se vrši v oktobru. Trocki je ta predlog odbil. Pripisujejo mu, da hoče izrabiti nesigurnost in napet položaj tako, da strmoljavi Stalina in skupno z Zinovjevom in Medvedjinom stvari triumvirat, ki bi se opiral na armado in mladinske organizacije. On sam hoče postati predsednik sveta ljudskih komisarjev, Zinovjev pa bi postal generalni tajnik. Uspeha Trockijeve akcije ni mogoče prognozirati. Gotovo pa je, da so nasprotja tako globoka, da jih ni mogoče smatrati več za trenoten pojav.

Natleno nasprotje je v tem, da je Stalin oportunist, Trocki pa zagovarja takozvani čisti leninizem. Stalin z vsemi sredstvi podpira kmetstvo gibanje in gospodarstvo in v zunanji politiki skuša ustvariti znošno razmerje z zapadnoevropskimi državami. Trocki hoče vzdržati diktatorstvo delavskega razreda in favorizirati industrijo.

Iz ruske komunistične stranke se je ta spor prenesel na tretjo internacionalo. Komunistične stranke izven Rusije so po večini v Trockijevem taboru, v vodstvu internacionale pa gospodari Stalin. Trocki podpira stremeljenje, da se postavi za predsednika 3. internacionale kak Nerus, samo da se onemogoči Buharin, ki je Stalinov kandidat.

Slika madžarske reakcije.

Dunaj, 23. sept. (Izv.) Ogrski socialni demokrati so poslali socialistični delavski internacionalni manifest, v katerem popisujejo krivice, ki jih trpe njihovi pristaši pod sedanjim režimom. Delavska internacionala bo manifest poslala vsem včlanjenim delavskim organizacijam v Evropi in jih pozvala, da naj po svojih močeh z vsemi sredstvi pomagajo, da se upostavi na Mažarskem politična svoboda. V splošnem slika spomenica gospodarske in socialne razmere s posebnim oziranjem na delavski stan ter politične razmere s posebnim poudarkom na preganjanje socialnodemokratskih organizacij, časopisja in posameznih voditeljev socialne demokracije.

Za splošno javnost je gotovo najzanimivejši tisti del spomenice, ki govori o notranjem političnem položaju na Mažarskem.

»Prvo delo koalicijske« tako pravi spomenica, »je bila ukinitve splošne in tajne volivne pravice. Volivna pravica je omejena in vezana na najmanj dveletno bivanje na gotovem kraju. Tajno se voli samo v 50 volivnih okrožjih, v 195 podeželskih volivnih okrožjih se voli javno. Javne volitve na deželi pomenijo, da je ubogo podeželsko in kmetško delavstvo ponižano v sužnje in izročeno na milost in nemilost plemstvu in sili reakcije. Sistem javnih volitev je slabši kot sistem volitev po zastopnikih ali sistem, po katerem se določijo volilni zaupniki. Volivno pravico ima na Mažarskem samo 28 odstotkov ljudi, dočim jo ima v Češkoslovaški in Nemčiji 60 odstotkov prebivalstva. V volivnih okrožjih s tajno volivno pravico se voli samo 50 poslancev, dočim imajo okrožja z javno volivno pravico 195 poslancev. Zato volilni izidi ne morejo biti drugačni kakor jih zahteva reakcionarna vlada. Reakcionarni volivni red ne daje 2 milijona odraslih mož in žena volivne pravice in tri četrtine ostalega volivstva nima pravice, da bi svobodno volilo. Poleg tega je še prepovedano voliti vse tiste, ki jih režim označi za »nezanesljive«.

Vse izjemne odredbe iz vojne dobe so še v veljavi. Tu ni nobene tiskovne svobode niti zborovalne svobode. Mažarska nima neodvisnih sodnikov. Sodišča brezobzirno služijo interesom vladajočih. Politične in tiskovne procese pa itak vodijo posebni »strokovni sodniki«.

Osebnih persekucij se na dnevnem ređu. Socialno demokratski voditelji so bili obsojeni skupno že na 58 let zapor. Nasprotno pa so že na svobodi že mnogi ubijalci in morilci, ki so pomagali protirevoluciji.

Pač mična slika iz dežele, kjer vladajo sami »plemiči«.

Bolgarski finančni minister o jugoslovansko-bolgarskem sporazumu.

Zeneva, 23. septembra. (Izv.) Bolgarski finančni minister Molow je časnikašem dal sledečo izjavo: »Gotovo je, da bomo sklenili zvezno pogodbo z Jugoslavijo. Ta pot je tako jasno označena, da ni prav nobenega dvoma, da bomo po njej hodili. Samo treba je malo drznosti, da se tega dejstva ne opazuje le od daleč. Konkretno govoreno, je treba pristopiti k pogajanjem, da bomo videli na kakšni bazi moramo skleniti zvezno pogodbo. Prepričan sem, da se morata Bolgarija in Jugoslavija čim bolj približati. Nič več nas ne sme ločiti kitajsko zidovje. Deklaracija, ki jo je svoječasno predlagala belgajska vlada, ni pot k sporazumu. Nasprotno, tako bi se razmerje še zaostri. Jugoslavija bo v najkrajšem času dobila dejanske dokaze o iskrenem stremeljenju Bolgarije po zvezi z Jugoslavijo. Mejni incidenti ne smejo motiti medsebojnega miru. Gibanje macedonskega komiteja izgublja na moči in bo v kratkem propadlo. Ta organizacija ni več nevarna, ker so jo zapustili ljudje, ki so jo svoj čas vodili.

RAZOROŽITVENA KONFERENCA.

Zeneva, 23. sept. (Izv.) Danes dopoldne je skupščina Društva narodov razpravljala predvsem o sklicanju mednarodne razorožitvene konference. Govorniki so poudarjali, da je podkomisija izvršila že toliko pripravljalnih del, da bo mogoče sklicati konferenco že pred prihodnjim zasedanjem Društva narodov. Sklenili so poslati tudi vsem vladam priporočilo, da omogočijo čim več časnikašem udeležbo na tej konferenci. Lord Cecil je predlagal za tem, da Društvo narodov objavi vsakih 6 mesecev ratifikacijo vseh pogodb in dogovorov, ki so se sklenile v duhu Društva narodov. Prihodnja seja se bo vršila v petek ob 5 popoldne.

DR. STRESEMANN PRI HINDENBURGU.

Berlin, 23. sept. (Izv.) Danes popoldne se je dr. Stresemann vrnil iz Zeneve. Bil je nato sprejet pri državnem predsedniku, da mu je podal poročilo o poteku razgovorov v Zenevi. Ostal je pri njem nad eno uro. Predsednik se mu je zahvalil za njegovo uspešno delo in izrazil upanje, da bodo sedanja pogajanja kmalu privedla do izpraznitve renskega in saarskega ozemlja.

NOVI NEMŠKI KONZULATI NA FRANCOSKEM.

Berlin, 23. sept. (Izv.) Časopisi javljajo, da se ustanovi v Marseillu nov nemški generalni konzulat. Konzulati se upostavijo v Bordeauxu, Le Haue-u, Lyonu in Algieru.

FRANCOSKO ČASOPISJE PROTI PRIJATELJSKEMU ZBLIZANJU Z NEMCIJO.

Pariz, 23. sept. (Izv.) Stresemannov govor, ki ga je imel na večeru nemških kolonistov v Zenevi, je naletel v Parizu na velik odpor. »Figaro« piše: Treba je, da Locarno zbriše Versaillesko mednarodno pogodbo do tal, ako odgovorimo na »pacifistično ofenzivo«, ki jo lansira Stresemann. »Petit Parisien« piše, da vsebuje zadnji Stresemannov govor vse zahteve nemške nacionalistične politike: Zanimanje odgovornosti za vojno, obremenitev suverenosti rajha, to je: konec resnobe in vojaške kontrole, pravica narodov do samoodločbe, to se pravi vrnitev saarskega ozemlja in združitev Avstrije z Nemčijo. Podobno piše »Le Matin«. »L' Echo de Paris« zaključuje: Groba odkritost Stresemannova ne bo brez koristi, ako nas pripravi do tega, da pogledamo stvari v obraz.

VELIK POINCAREJEV GOVOR.

Pariz, 23. sept. (Izv.) Predsednik Poincare je v današnji seji, na kateri nista bila navzoča zunanji minister Briand in minister za javna dela Tardieu, predložil vsebino političnega govora, katerega bo imel v ponedeljek na glavni skupščini v Bar le Duc.

RESEVANJE ANGLEŠKE RUDARSKE KRIZE.

London, 23. sept. (Izv.) Izvršni odbor rudarjev je imel danes sejo. Jutri se bo s predlogi rudarjev pečal ministrski svet. Zatrjuje se, da smatra vlada sedanje predloge rudarjev kot nepopolne in nezadostne za rešitev spora.

ANGLEŠKO-KITAJSKI ODNOSAJI.

Hongkong, 23. sept. (Izv.) Odredba, da se ukine bojkot nad angleškim blagom, je bila uradno sporočena tudi angleškemu zunanemu ministru. V sporočilu se tudi ugotavlja, da zavise kitajsko-angleški odnosi od angleške politike in njenega razumevanja za kitajski nacionalizem.

Malta, 23. sept. (Izv.) Angleško brodovje, ki se je nahajalo v grških vodah, obstoječe iz 9 rušilcev, je odplulo proti Kitajski, da se pridruži tamkajšnjemu angleškemu vojnemu brodovju.

BOJI NA KITAJSKEM.

Šanghai, 23. sept. (Izv.) Zadnji čas so se razširile vesti, da so kantonske čete zasedle glavno mesto Kiantai, provincije Naučang.

Dr. C.

Nemčija in narodne manjšine.

Berlin, 20. sept.

V parlamentarni debati je bilo pred vstopom Nemčije v Društvo narodov ponovno in od najmerodajnejše strani poudarjeno, da je eden glavnih vzrokov vstopa poleg vprašanja zasedenega ozemlja in svetovne razorožitve vprašanje nemških narodnih manjšin v inozemstvu, ko bo Nemčija ravno iz Društva narodov mogla krepkeje posegati v njih usodo. Vodilni politiki vladnih strank so v besedi, razpravah in parlamentarnem delu označili tudi ponovno vladno stališče, da je namreč malo kulturnih, političnih in gospodarskih zadev, ki bi bile za Nemčijo tako važne kot je inozemsko nemštvo. Ne gre samo za nevarnost potujčevanja in torej tudi za moralno in materialno pomoč tem drobem mater — domovine, ampak tudi za dejstvo, da se te manjšine nahajajo v neposrednih stikih s tujo kulturo in so torej najpripravnejši medij tudi intenzivnega tolmačenja interesov, žitja in bitja moderne Nemčije med drugimi narodi. Če se pa naj ta cilj doseže, se ne sme videti rešitev tega vprašanja v priložnostnih kongresih in svečanostih, ampak je treba sistema in to od strani države, dežel, občin, predvsem pa nemškega znanstva.

Nemčija je šla na pot z vso svojo organizatorično močjo. Takoj po sklenitvi mirovne pogodbe so se izvršili dalekosežni sklepi, da se dajo odlomki versailleske mirovne pogodbe v ljudskošolske učne knjige, da se mladina že v nežnih letih seznanja z usodo bratov in sester izven države. Pruski parlament je dal v tej smeri nalogo vseučiliškim profesorjem in postavil posebno postavko v proračunu ministrstva za prosveto. V državnem proračunu so se stalno poviševale postavke pod naslovom: »za podporo posebnih kulturnih interesov nemštva«. Parlament je soglasno pozval vlado, naj čuva nad nemškimi inozemskimi bolnišnicami in jih preskrbuje z medicinskim materialom. V parlamentu je bil soglasno sprejet predlog, da vlada skupno z deželami gleda na to, da se Nemcem v inozemstvu radi njihovih posebnih zaslug za nemško znanstvo in kulturo podeli častni naslov — profesorjev. Ob mejah so organizacije prirejale tako zvane tedne za nemško inozemsko visoko šolstvo. Na takem tednu o Binkošti l. 1925. v Gradcu je samo iz Nemčije predaval 8 pomembnih kulturnih politikov. Ker je ravno visokošolska mladina važen faktor, je parlament soglasno pozval vlado, da sestavi spomenico o stanju internacionalnih znanstvenih odnosov, da podpira skupine visokošolcev, ki potujejo v inozemstvo in obratno. V proračunih posameznih mest so postale redne postavke — podpore za nemške inozemce.

Vladnim in drugim javnim organom so krepko sekundirale privatne organizacije in stranke. Parlamentarne frakcije imajo v vrstah svojih poslancev najmanj enega, ki fundira kot specialist v vprašanju nemških narodnih manjšin. A da se nemški javnosti predloži vsa peza tega vprašanja, se skrbno zbirajo statistike. Monakovski vseuč. profesor dr. Aufhauser je poleg drugih priobčil Nemcem tole statistiko: V Evropi živi izven Rajha še 23.260.700 Nemcev, med temi 15.388.500 katolikov, in sicer: Avstrija 6.200.000, Češkoslovaška 3.740.000, Švica 2.600.000, Poljska 2 milijona 300.000, Francija 1.900.000, Rusija 1.400.000, Rumunija 900.000, Ukrajina 840.000, S. H. S. 731.000, Ogrska 638.000, Dancig 350 tisoč, Italija 265.000, Luksemburg 260.000, Litvanska 200.000, Estonija 200.000, Belgija 180 tisoč, Švedska in Norveška 60.000, Nizozemska 40.000, Anglija 24.000, Liechtenstein 8.300, Španija 8000, Bolgarija 6000, Finska 3000, Grčija 1000, Turčija 900, Portugalska 500. Izven Evrope: Unija 8.000.000, Brazilija 400.000, Chile 30.000, Kanada 400.000, Argentina 80.000, Mexiko 5000. Vseh nemških manjšin je torej 32 milijonov, vseh Nemcev pa okroglo 95 milijonov.

Številne so organizacije, konfesionalne in vsesplošne z ednim ciljem — podpirati nemštvo v tujini. Številne so knjige v spominski in navadni obliki, ki so stalen klic Rajhu: Vsenemštvo. Številne so revije, ki duhovno vežejo Nemce celega sveta. In človeka iznenadi, ko tako pogosto srečuje dopise iz Banata, ko se tako do potankosti slikajo dogodki v Celju in v Mariboru, ko se navaja statistika razpuščenih društev in ko končno naleti na ustmeno vprašanje: Kako se kaj imajo — Kočevarji! Da se pa seznanjajo celotni narod o stanju svojcev v posameznih državah, se je osnovala tudi od katoliške strani ustanova »Nemštvo v tujini«. — Nam je razumljivo, da je butnil vihar ogorčenja in represalij po Nemčiji, ko je Mussolini začel preganjati južno-tirolske Nemce in so letošnje počitnice doživela italijanska letovišča učinkovit bojkot od strani Nemčije! In mi Slovenci, Hrvati in Srbi?

KONFERENCA NEMŠKIH IN ANGLEŠKIH INDUSTRIJCEV.

London, 23. sept. (Izv.) Zvezl angleških in nemških industrijevcev sta se dogovorili, da se v oktobru vrši v Londonu konferenca nemških in angleških industrijevcev. Sodelovanje nemške, angleške in francoske industrije vzbuja Italiji velike skrbi.

Skrutnili volivne komisije za zbornico za trgovino, obrt in industrijo.

Volivna komisija je včeraj pregledala legitimacije volivcev trgovinskega odseka. Delala je od 8 zjutraj do pol 10 zvečer. V trgovinskem odseku je komisija mogla ugotoviti sledeče: vseh glasovnic je bilo oddanih 7122; od teh je bilo neveljavnih 165; glasovi so se porazdelili takole: 1. kategorija 288 glasov, 2. kategorija 1063 glasov, 3. kategorija 1051 glasov, 4. kategorija 4555 glasov.

Danes prične komisija odpirati velike kuvete za obrtni odsek. Ker je v tem odseku največ volivcev, bo trajalo pregledovanje legitimacij še dva dni. Kolikor je mogoče predvidevati, bo komisija v ponedeljek pričela pregledovati in šteti glasovnice, tako da bodo rezultati industrijskega in trgovinskega odseka znani v ponedeljek zvečer, obrtnega odseka pa v torek zvečer.

3. oktobra ves brežiški in krški okraj v Brežice na shod dr. Korošca

ki bo ob 11 dopoldne na vrtu in dvorišču »Narodnega doma« v Brežicah.

Beleške

△ Pribičevićeve shode po bosanski Krajini je vlada prepovedala in njegova shoda v Vrtovcu in Drvarju je razglašala žandarmerija. O tem prinaša ogorčena poročila »Slovenski narod«. — Danes meni, jutri tebi ali vse se maščuje, pa bi lahko rekli mi, če se spominimo, kako so SDSarji, ko so bili na vladi, razganjali naše shode in sta njihova junaštva proslavljala »Jutro« in »Slov. narod«.

△ Brzojavni protest je poslal g. Pribičević ministrskemu predsedniku radi prepovedi njegovih shodov, v katerem pravi med drugim: To me spominja na najtemnejšo dobo avstroogrške vladavine. Radičeve skupščine ščitite z žandarmerijo, moje skupščine pa razganjajo Vaši žandarji. To je brez dvoma nagrada za to, da sem vršil svoje dolžnosti, ko je hotel Radič zlomiti kralju žezlo. — Mi ne vemo, kake dolžnosti je vršil g. Pribičević takrat, ko je hotel, kakor on pravi, Radič zlomiti kralju žezlo, a da je to brez dvoma zdaj nagrada za vršenje teh dolžnosti, tega menja smo z g. Pribičevićem tudi mi.

△ O atentatih je imel tudi g. Mussolini preje drugačno mnenje, kakor pripoveduje znani italijanski zgodovinar Salvenini (ki živi zdaj v političnem prognanstvu kot univerzitetni profesor v Oxfordu) v listu »Westminster Gazette«. Leta 1910. na primer je pisal Mussolini kot socialističen novinar povodom nekega atentata z bombo v Argentini: Ako katera vlada zatira svobodo, se ne more obsojiti sila kot odgovor proti sili, niti takrat ne, če pri tem nedolžni izgubi življenje. O atentatorjih pa je imel mnenje, da so junaki. Ko je bil umorjen ruski ministrski predsednik Stolipin, pa je pisal Mussolini: Dosegla ga je pravična Nemesis. Zaslužil je svojo usodo. Itd.. — Salvenini vé še mnogo povedati o Mussoliniju, kar ga ne predstavlja baš v lepi luči. — Vsekakor ima g. Pribičević, ki je gotovo tudi bral Salveninijev članek, tu priliko za primerjalne študije, ko se jezi na sedanjo vlado, ki mu z žandarmerijo razganja shode.

Velik tabor mož in fantov kranjskega okraja v Velesovem

DNE 3. OKTOBRA 1926.

Vabimo vse može in fante kranjskega okraja na veliko javno prireditev, ki se bo vršila na rožnicensko nedeljo dne 3. oktobra t. l. pri Materi božji v Velesovem. — Ob 9 v cerkvi služba božja, pri kateri pridiguje vseučiliški profesor g. dr. Gregorij Rožman. Po končani službi božji na prostem pred cerkvijo velik tabor.

Prvi govori g. narodni poslanec dr. Jos. Hohnjec iz Maribora o vprašanju vera in politika. Mladinsko vprašanje obravnava g. dr. Josip Basaj, ravnatelj Zadrugne zveze v Ljubljani, urednik »Slovenca« g. Fran Tersegla pa govori o predmetu: kmet, steber Cerkve in države.

Ker je to naša edina večja prireditev letošnjega leta v kranjskem okraju, vabimo k prav obilni udeležbi vse naše može in fante. Vabljeni in dobrodošli pa so tudi iz drugih sosednjih okrajev.

KZ za kranjski okraj

Kaj se godi doma

Pogreb † duh. svetnika A. Šinkovca.

Pogreb † preč. gosp. duhovnega svetnika Avguština Šinkovca, ki se je vršil včeraj iz rojstne hiše v Kamniku na Zale, je bil izredno časten. Udeležilo se je pogreba poleg redovne duhovščine 51 svetnih duhovnikov, med njimi zastopniki starošolske, jeseniške in škofjeloške župnije, potem zastopstvo škofjeloške občine z županom na čelu, zastopstvo jeseniškega delavskega društva z zastavo, zastopstvo kamniških uradov z okrajnim glavarjem in velika množica ljudstva. Truplo je blagoslovil, vodil sprevod v cerkev in opravil v cerkvi molitve prevz. knezoškof dr. A. B. Jeglič, ki se mudi radi birmovanja v kamniški dekaniji; slovesni rekviem je služil kamniški dekan kanonik Iv. Lavrenčič, žalni govor je imel rajnikov sošolec svetnik V. Bernik, sprevod na Zale je vodil zopet domači dekan. Zalostinke pred hišo, v cerkvi in na grobu je pel kamniški pevski zbor. Posebno udeležba prevz. g. knezoškofa je napravila na vse globok vtis.

Velika proslava 700 letnice smrti sv. Frančiška

Se bo vršila v Mariboru dne 3. in 4. oktobra. Dne 3. oktobra bo slavnostna proslava v veliki Götzevi dvorani, zvečer umetni ogenj in mirozov, v ponedeljek pa cekvene slovesnosti v baziliki oo. frančiškanov. Podrobnejši spored priobčimo v nedeljo. Danes le še pripomnimo, da je vsem udeležencem te proslave že dovoljena polovična vožnja na vseh železnicah. Na odhodni postaji se da vozna karta žigosati z mokrim žigom, v Mariboru pa se dobi pri vratarju franč. samostana potrdilo udeležbe.

V spomin padlim vojakom.

Kakor v mnogih drugih župnijah — tako nam pišejo iz Preske — bomo postavili tudi pri nas lep spomenik padlim vojakom, ki predstavljajo na visokem podstavku vojaka v bojni opremi, ki z žalujočim izrazom kleči poleg padlega tovariša. Celoten spomenik bo visok 4 metre. Kip bo izklesal akademski kipar g. L. Dolinar, kamnoseška dela tvrdka A. Vodnik. V zvezi s spomenikom delamo tudi novo cesto na pokopališče, ki bo s tem še pridobilo na lepoti. Cesta bo speljana naravnost z glavne ceste. Treba bo navoziti mnogo materijala, da se kotlina med glavno cesto in pokopališčem zasuje, toda naši požrtvovalni župljani se tega ne strašijo in pridno vozijo in zasipajo. Ob cesti bomo nasadili dreved. Slovesno odkritje in blagoslovitev spomenika ter otvoritev ceste se vrši dne 24. oktobra t. l., na kar že sedaj vse okoličane opozarjamo.

Pozor lovci in strelič!

V sredo, dne 29. t. m. ob 8. uri zvečer se vrši v steklenem salonu glavnega kolodvora v Ljubljani ustanovni občni zbor »Strelske družine v Ljubljani«. Strelske družine imajo namen z vzgojo spretnih in sposobnih strelcev ojačiti državno brambo. Je to močna organizacija predvojnje Srbije, ki je mnogo pripomogla k slavnim zmagam srbskega orožja. Na mestu je, da ona tudi pri nas počene svoje korenine globoko v narod in srca vseh, ki ljubijo to državo. Ker je dobre strelce v prvi vrsti iskati v lovskih krogih, je le naravno, da strelsko organizacijo naslonimo na »Slov. lov. društvo« in njene podružnice. Zato vabim vse lovce in strelce brez razlike narodnosti in politične opredeljenosti, da pristopijo k »Strelski družini«!

Ljubljana, dne 20. septembra 1926.

Dr. Ivan Lovrenčič,

predsednik »Slovenskega lovskega društva«.

Večne težave trboveljskega rudnika.

Iz Trbovelj nam poročajo: Rudnik še vedno trpi na pomanjkanju vagonov in izgleda, da pred

zimo ne bo spravil deponiranega premoga iz zaloge kot druga leta. Produkcija premoga bi se za veliko odstotkov povečala, ako bi imel rudar vozičke, katerih pa ne dobi radi pomanjkanja vagonov. Saj rudarji bi hoteli z vso silo nadomestiti one, kar so po letu izgubili. Govori se pa veliko, da bomo začeli zopet še šihite praznovati.

Maribor in okoliške občine.

Priključitev mariborskih okoliških občin k mestu je »Slovenec« že obravnaval. Kakor kaže stavbena podjetnost Maribora in okolice, bo prej ali slej prišlo do priključitve Studencev in Pobrežja. Tudi v teh dveh velikih okoliških občinah se zida v novejšem času proti pričakovanju veliko in to predvsem enodružinske hiše. Pri stavbeni podjetnosti Studencev in Pobrežja je opazovati pomanjkanje ozira na enkratno priključitev glede izpeljave ulic, ki bi naj bila v nekaki harmoniji z novejšimi mestnimi. Občini Studenci in Pobrežju, ki dovoljujeta nova stavbena dovoljenja, se ozirata premalo na zgoraj omenjeno dejstvo, ki je velikega pomena, da se ohrani moderno lice pri izpeljavi ulic. Bi bilo dobro z ozirom na prihodnost, ako bi ti dve okoliški občini pri podeljevanju novih stavbenih dovoljenj stopili v stik z mestnim stavbenim podjetjem.

Od avtomobila povožena.

Iz Maribora smo prejeli: V sredo zvečer ob 7. uri se je pripetila na Ptujski cesti na Teznu težka nesreča. Zakonca Vezjak sta šla po cesti, za njima pa je privozil Ford-avto, katerega je upravljal lastnik g. H. Iz neznanega vzroka se je avto zaletel od zadaj v Vezjakovo ženo Sofijo, jo podrl na tla ter povozil. Vezjakova je dobila težke notranje poškodbe ter ima zlomljeno desno nogo nad kolonom. Po nesreči je avto vozil dalje in poškodovano ženo je šele rešilni avto odpeljal v bolnico.

Požar.

Iz Črmošnjic nam poročajo: V ponedeljek 20. t. m. je okrog 4. ure začelo goreti v Ašelicah. Zgorela sta dva objekta. Kdo je zažgal, se še ne ve.

Na Bledu najdeno truplo samomorilca.

Anton Plemelj, krojaški mojster, je včeraj po naključju našel na Osojnci pri razglednem prostoru mrtvo truplo. Takoj je obvestil orožništvo, nakar se je podala na lice mesta komisija, da ugotovi podrobnosti. Truplo je že precej razpadlo, posebno obraz je grozno razjeden od črvov. Lasje so že popolnoma odpadli. Dalo se je le ugotoviti, da je obleka rjave barve, nosil je dokolenice, rjave šimš-čevlje in klobuk sive barve. Na roki je imel zlato zapestnico-veržico. Denarja je imel 6 Din. Dokumentov ali pisem niso našli nobenih. Še celo monogram iz robca je izrezal. Revolver je naveden, kalibra 6 mm. Poleg revolverja je kraj mrtveca ležalo še ogledalce. Kakor je dr. med. de. Gleria ugotovil, je mrtvec ležal že najmanj tri tedne.

Porota

MARIBORSKA POROTA.

TATVINA IN POZIG.

Marija Grah, doma v Videncih v Murskotsobotskem okraju, je bila obdolžena, da je želarki Bodekovi, svoji sosed, ukradla nekaj ještv in obleke v vrednosti 755 Din in 40 din gotovine, drugi dan zvečer pa zažgala majhen hlev, ki je pogorel in je Bodekova utrpela nekaj nad 5000 Din škode. Obtoženka je v začetku vse tajila, a ko so orožniki pri njej na domu našli ukradeno blago, je tatvino priznala. Ker ni bilo nikogar drugega blizu in bi tudi ne imel kakega poverja zažgati hlev Bodekovi, se je njo osumilo. Obtoženka se je večkrat, ko je bila zalotena in zaslišavana, delala noro.

Porotnikom je sodni dvor stavil vprašanje krivde glede tatvine, kar so porotniki potrdili ter je bila obsojena na 6 mesecev ječe. Vprašanje krivde požiga pa so porotniki zavrnil, da je v tem oziru bila oproščena.

Slovinci v Italiji

Odpuščanje slovenskega učiteljstva.

Komaj so se nekoliko pomirili duhovi radi nepričakovane razpuste Zveze učiteljskih društev v Italiji, že je neusmiljena roka prosvetnega ministra Fedeleja znova segla med vrste slovenskega in hrvatskega učiteljstva v Italiji. Proti učiteljem, ki so bili radi svoje stanovske izobrazbe količkaj v javnosti znani in zavzemali odličnejša mesta med svojimi tovariši, je prosvetni minister uvedel odpustno postopanje na podlagi zakona od decembra 1925.

Ta zakon, ki daje vladi pravico da do 31. decembra leta 1926. odpusti iz državne službe vse uslužbenke, ki ne nudijo polnega jamstva za zvesto izpolnjevanje svoje dolžnosti ali se postavljajo v vzkrizje s splošnimi političnimi smernicami vlade, je bil naperjen predvsem proti italijanskim framasonom. Sedaj pa ga bo prosluli minister Fedele porabil proti nesrečnim slovenskim in hrvatskim učiteljem ter bo odzvel kruh njim in njihovim družinam! Do sedaj ni bil še na podlagi tega zakona noben učitelj odpuščen, vendar jih je že mnogo prejelo od ministra sporočilo, da je uvelodil proti njim postopanje za odpust iz službe v smislu navedenega zakona in da jim pušča 15 dni za morebitno opravičevanje.

Zdi se, da se mnogi učitelji sploh ne bodo posluževali pravice do opravičevanja in bodo mirno čakali dneva, ko jim nadzornik vroči kr. odlok o odpustu. Kdo se bo čutil danes, ko je primorsko učiteljstvo po strašnem križevem potu, ki sta mu ga pripravila ministra Gentile in Fedele, prispelo na kalvarijo, temu pasivnemu zadržanju preganjenih učiteljev? Kljub temu pa bi bilo želeli, da bi prizadeti učitelji zatajili čuvstva, ki jim jih narekuje globoko užaljena duša, in doprinesli novo žrtev za slovenski narod s tem, da storijo vse, kar jim dopušta zakon, da ostanejo na svojih mestih. Profesor Fedele pa naj ve, da s takim postopanjem prav slabo služi svojemu narodu in da mu le zapravlja dobro ime pred vsem kulturnim svetom!

Spopad s tatovi na solkan-skem mostu.

V noči med četrtkom in petkom je straža na solkanškem železniškem mostu opazila dva človeka na lesenem ogradju za novi most, ki bo zgrajen po vzorcu starega. Ko se jima je straža skušala približati, sta neznanca prišla streljati. Milničnik se je tedaj prižal kriti, nakar so prihiteli na pomoč čuvari mosta in vneha se je prava bitka. Medtem so telefonirali po ojačenje v Gorico. Ko je prišla na lice mesta močna skupina železniške milice, je še vedno trajal boj, a tatovi so se priželi že strateško umikati po ogradju proti Sabotinu. Tudi nove čete se niso ustrašili in se umikali med streljanjem le počasi, dokler niso izginili za skalovjem. Inženjerji, ki nadzorujejo delo, so naslednjega dne ugotovili, da niso tatovi napravili nikake škode. Na mostu in na desnem bregu Soče je bilo raztresenih več vijakov, kar dokazuje, da gre za navadno tatvino. V tem smislu poročajo tudi drugi listi kakor n. pr. beneški »Gazzettino«. »Piccolo« pa je svoje poročilo tako umetno zavil, da pride vsak čitatelj do prepričanja, da gre za »atenat prevratnih elementov«. Prevratni elementi so v fašistovskem časnikiškem slogu — v Italiji ljudje, ki propagirajo tudi za poseben »fašistovski slog — najprej komunisti, potem pa vsi, ki niso vpisani v fašistovsko stranko.

Slovenski napisi na slavoloku odstranjeni.

Preteklo nedeljo se je vršila na Opčinah pri Trstu cerkvena slavnost, katere se je udeležilo mnogo druge duhovščine in sam tržaški škof monsignor Fogar. Cerkev je bila tudi na zunaj okrašena in Konkonelei so postavili v pozdrav svojemu dušnemu nadpastirju lep slavolok z napisi: »Slava Tebi!« in »Konkonelei svojemu vladiki«. Kakor vedno ob takih prilikah so bili napisi v sloven-

skem jeziku. Komisar in orožniški brigadir pa sta iztaknila za napisi protidržavno manifestacijo in med pravim uradnim ceremonijem, ki ga zahteva vsako protidržavno razkritje, odstranila napise. Konkonelei je samovoljno postopanje orožnika silno potrl in jim zagrenilo vso slavnost. Ko so zahtevali od orožnikov pojasniti, so jim odgovorili, da so napisi znak protidržavnega razpoloženja prebivalstva. To so tisti »sentimenti nazionali«! S tem izgovorom se da vse, kar je slovenskega, zatreti in vsak ugovor je proti tej splošni frazi zaman. Med cerkveno slavnostjo menda malokdo misli na državo in je vesel, da se more vsaj ob takih prilikah povzpeti iz strašne vsakdanjosti. Po takih incidentih seveda človek nehoti prične razmišljati o državi in državnih svobodah. Čas bi bil že, da bi orožniki prišli do spoznanja, da s takim postopanjem presneto malo čuvajo ugled države. V čisto cerkvene zadeve pa bi se absolutno ne smeli vmešavati. Upamo, da brigadir na Opčinah ni postopal po višjem navodilu.

Tržaški prefekt premeščen.

V kratkem izide ukaz o premestitvi prefektov. Med prefekti, ki bodo premeščeni, je tudi tržaški prefekt Gasti. Brezdvomno mora prefekt zapustiti Trst radi zadnjih incidentov v Trstu. Prefekt je bil za časa incidenta na dopustu, a se je takoj vrnil, ko je doznal za težke dogodke. Nado-mestoval ga je podprefekt Zanonato, ki je izdal odlok o izjemnem stanju, in s tem še povečal vtis, da gre v resnici za težek konflikt. »Popolo di Trieste«, uradno glasilo fašistovske stranke je prefekta hudo napadel po spopadu med karabinerji in fašisti, češ da podpira tržaške framasone, ki imajo v rokah prostore družbe »Filarmonica«, za katere so se fašisti borili. Prefekta so stalno napadali tudi fašistovski disidenti in farinacijevci. Prefekt Gasti je bil v raznarodovalni politiki napram Slovanom nepopustljiv; napravil pa je vtis resnega moža. Pod njegovim prefektovanjem je policija izdala ukaz, da morajo Slovenci naznaniti vsak izlet, ki bi se ga udeležilo več kakor pet oseb! S tem ukazom, ki je veljal samo za Slovane, si je prefekt dal čudno izpričevalo.

...

Prepoved društvene prireditve. Ob priliki tradicionalnega sejma se je imela vršiti preteklo nedeljo v Rihemberku prireditve domačega prosvetnega društva. Prireditve je bila prepovedana. Zdi se, da gre za sluzga za to oni na deduadni »mladinici«, ki je hotela imeti na isti dan ples, da bi dala krščanski prosvetni organizaciji pod nos. Na strani te zavedne mladine so že lani stali na strani priseljeni fašisti. Lansko leto sta se kljub rovarstvu te mladine vršili obe prireditvi.

Iz duhovniških krogov. Pretekli teden so dobili na Vipavskem pri Gorici novega dušnega pastirja. Gosp. Ivan Franke, ki je doslej služboval v Cepovanu nad 7 let, je bil imenovan za župnika na Vogrskem. Vogrci so mu priredili lep sprejem. Pozdravni govor je imel gosp. kurat z Gradišča.

Avtomobilska nesreča pri Idriji. V nedeljo se je pri Idriji prevrnil tovorni avto, na katerem je sedela skupina dobro razpoloženih izletnikov iz Trsta. Pokvarilo se je krmilo in šofer ni mogel več obvladati težkega avtomobila. Težko sta bila poškodovana le dva uradnika.

Sprehodi v hladnih večerih

Vam bodo prav prijetni, treba je le jesenskih površnikov, ki se ga pač kupi najbolje in najmo dernejšega pri trvdki

DRAGO SCHWAB — LJUBLJANA.

Kupujte srečke za društveni dom v Trbovljah!

Moderno fizikalno zdravilišče -- nova pridobitev na zdravstvenem polju.

Napisal dr. Demeter Bleiweis-Trsteniški.

(Dalje.)

S fizikalnim zdraviliščem postanemo neodvisni od raznih kopališč, v katere smo doslej pošiljali bolnike. Po navadi narekujejo zunanji momenti, da nasvetujemo kako kopališče, n. pr. potreba po miru, po popolnem živčnem odpočitku. Slovesa kopališč pa niso ustvarili tamošnji krajevni zdravilni faktorji, n. pr. lekovite vode in topli vrelci, ampak zdravniki, ki tam poslujejo. Ne zdravilišče, ampak zdravnik, ki se za njega zavzame, je za bolnika važen. Karlovim varim svetovnega slovesa niso prinesli tamošnji vrelci, ki jih v enaki sestavi nahajamo tudi drugod, ampak okolnost, da so se tamkaj od nekaj sem nastenjivali prvovrstni zdravniki, da je vse osredotočeno na skrb za kopališke goste in da je izvedena tako strumna organizacija, da ne dobi n. pr. bolnik, ki se je zaradi žolčnih kamnov ali toliščce podal v Karlove vari, v nobeni restavraciji ali penziji druge hrane, kakor ono, ki mu jo je na običajnem dietnem listu predpisal zdravnik. Zanimiv je izrek enega prvih propagatorjev fizikalne medicine, Schweningerja. Ko ga je ne-

koč nek bolnik vprašal, katero kopališče mu priporoča, mu je odgovoril: »Ne pozabite, da nesete svojo bolezen seboj, kamorkoli se tudi podaste.« Vsak kraj, v katerem posluje razumen zdravnik, je za bolnika zdravilišče. — Schweninger je Bismarcka fizikalno lečil v Berlinu. Friedrichsruhu in Kissingenu. Lečil ga je in je imel zaradi tega tudi uspehe. In tako se bo zaradi bogatih zdravilnih naprav, ki so na razpolago, marsikdo lahko posluževal fizikalnega zdravilišča, ki mu čas, poklic in druge razmere ne dopuščajo, da bi zapustil dom in se podal v kako kopališče.

Fizikalne zdravilne naprave delimo po njih značaju v razne skupine, tako v hidroterapijo ali zdravljenje z vodo, v termoterapijo ali zdravljenje s toploto, v helijoterapijo ali obsevanje z raznimi žarki in svetili, v elektroterapijo ali zdravljenje z električnim tokom, in v mehanoterapijo ali mehanično zdravljenje s pomočjo masaže in gimnastičnih aparatov. Vendar ta delitev ni strogo izvedljiva. Parne kopeli sodijo n. pr. tako v hidro- kakor v termoterapijo, ker se pri njih uporablja do pare zgoščena voda, ki učinkuje kot toplotni učinek na telo. Pri električnih svetlobnih kopelih obsevajo telo električna svetila raznih vrst, ki pa obenem ogrejejo zrak na 50 do 60 stopinj Celzija, tako da bi te kopeli lahko uvrstili v helijo- ali termoterapijo. Zaradi tega se kopeli, tudi ako se pri njih ne uporablja voda, čisto navajajo kar pod hidroterapijo.

V novem fizikalnem zdravilišču Okrožnega urada bodo na razpolago:

1. Iz hidroterapije: Otiranje, ovitki, škotske in vse druge prhe, polkopeli, kopeli v hladnem ali toplem bazenu, parne kopeli v posebnem v to prirejenem prostoru s pogradom v treh nadstropjih, prho in posebnimi pripravami za hlajenje glave in srca (nemški Dampfraumbad) ali v parnici (nemški Dampf'kastenbad), fango, ogljenokisle kopeli in medicinske kopeli vseh vrst. — Indikacije za te zdravilne naprave so tako obsežne, da jih ni moč podrobno naštet. Vodne naprave so pred vsem izvrstno utrjevalno sredstvo za one ljudi, ki jim vsak vetrič škoduje in ki jim pri nas tako pogosto hitri padet temperature prinašajo razna obolenja. S sistematsko uporabo se lahko tako učvrste, da jim tudi najjača temperaturna diferenca ne bo škodovala. V ostalem služi hidroterapija prav pri vseh boleznih, izmed katerih naj posebno omenjamo bolezni krvi, živčevja, kronične katere sopil in prebavil, organska srčna obolenja in z vročico nastopajoče bolezni. Škotske prhe, pri katerih na obolele ude menjaše udarja curek vroče pare in mrzle vode, so izvrstno sredstvo proti išjasu in raznim živčnim vnetjem. Polkopeli so uspešno pomirjevalno sredstvo pri nevrasteniji in histeriji. Oddelek za fango, kjer se uporabljajo vroči ovitki s pištijanskim blatom, bo pribežališče vseh revmatikov. Ogljenokisle kopeli so priznan lek pri obolenjih srca. Solna kopeli

uporabljamo pri limfatičnih obolenjih, pri ostankih kroničnih vnetij in pri eksudatih vseh vrst, žveplene kopeli pa pri obolenjih kože, žlez in kosti in pri kovinskih zastrupljenjih, n. pr. s svincom in živim srebrom.

2. Iz termoterapije: Kopel v vročem zraku in sicer slično kakor parna kopel v posebnem prostoru s pogradom (nemški Heisslufttraumbad) ali v lesenem oboju za posamezne bolnike (nemški Heissluftkastenbad), »Radiothermie« — električna svetlobna kopel z žarnicami s solničnim spektrom, 4 aparati za lečenje z vročim zrakom po dr. Tyrnauerju. Ti aparati so električno kurjeni in precej tesno obdajajo obolele organe, bodisi ves život ali posamezne dele, kakor noge, ramo, koleno itd. — Indikacije termoterapije so zelo obsežne. Pred vsem sodijo tu sem subakutni in kronični revmatizmi mišičevja in sklepov ter protin, dalje sklepna vnetja drugačnega izvora, zmečkanine, izpahnjena in izvinjena s krvnim razlivom se pod učinkom vročega zraka dosti hitreje izlečijo. In slednjič se z vročim zrakom uspešno zdravijo tudi razširjena in trdovratna ženska bolezni, n. pr. vnetja na maternici in nje okolici, jajčniku itd.

3. Iz helijoterapije: Kremenske svetilke po dr. Bachu (za obsevanje posameznikov), kremenske svetilke po prof. Jesioneku (za množstveno obsevanje), Sollux-svetilka, solnčenje v naravnem solnčilišču na strehi splotja. — Suvereno polje za umetno in naravno obsevanje so slučajni škrofuloze, kožne, žlez-

Dnevne novice

Naš novi roman.

HČI CESARJA MONTEZUME

spisal

Str. H. Rider Haggard.

Z današnje številke smo začeli objavljati roman slavnega angleškega romanopisca Haggarda, ki je Slovencem že znan po povesti »Salomonovi rudniki«, ki je izšla v knjigi. Roman »Hči cesarja Montezume« obravnava one divje, viharne in najburnejših dogodkov polne čase, ko so Španci pod največjim klavirjem Kortesom podjarmili Mehiko ter uničili slavno prastaro dinastijo in cesarstvo Actekov. Haggard opisuje na podlagi zgodovine te čase tako zanimivo, slikovito in napeto, da z neodoljivo silo veže čitatelje nase do konca. Prepletena pa je povest z čudno zgodbo ljubečih človeških src in prinaša največje kontraste, katere družijo plemeniti pisateljev namen. Čitatelji bodo tega romana gotovo veselili.

★ **Položnice zahtevajo v zadnjem času** mnogi izmed onih p. n. naročnikov, o katerih pozitivno vemo, da smo jim doposlali izpolnjene z natančno označbo dobe, za katero treba poravnati naročnino. Prav gotovo jo pa pošljemo vsakomur, predno mu ustavimo »Slovenca«. — Seveda jim na zahtevo radi dopošljemo novo položnico, zdi se nam pa, da se mnogo poslanih položnic izgubi po krivdi naročnikov. Ko bi se pri sprejemanju in odpiranju časopisa bolj pazilo na event. priloge, bi bilo brez dvoma mnogo manj pritožb zaradi pomanjkanja poštnih položnic.

★ **Resno opozorilo!** Naročnina za časopise se plačuje naprej, najmanj vsaj za en mesec. To pravilo velja pri vseh časopisih. Uprave uglednih svetovnih listov se na naročila brez naročnine sploh ne ozirajo. — Pri upravi naših listov ne gremo tako daleč in rade volje dovoljujemo, da se plačuje naročnina tudi za en mesec nazaj. Kdor bo torej dne 30. sept. plačal naročnino za september, ga smatramo še vedno za točnega plačnika. Večjih obrovov pa žal ne moremo dovoliti in kdor zastane dva meseca, se mu »Slovenec« mora ustaviti. Tega pa nekateri naročniki ne morejo razumeti, in menijo, da je točen plačnik, če plača recimo prvi dni oktobra za tri mesece nazaj ali 31. dec. za celo minulo leto! Tega pač ne prenese redno gospodarstvo. Iz česa naj pa časopisno podjetje plačuje račune tiskarni, ki imajo plačati papir in drugo blago takoj pri prejemu in osobje vsako soboto! Red zahtevajo naročniki od uprave, a tudi uprava more zahtevati, kar jej gre!

★ **G. veliki župan** ljubljanske oblasti danes v petek ne bo sprejemal strank.

★ **Osebnost** za dekana velikonedeljske dekanije je imenovan g. Miroslav Horvat, velikonedeljski župnik.

★ **Vpokojeni državni uradnik**, ki živi v zelo bednih razmerah, išče primerne službe. Eventualno sprejme službo tudi proti stanovanju. Je večje slovenske in nemške korespondence, naglega strojepisja, knjigovodstva in drugih pisarniških del. Je zdrav in zanesljiv ter trezen. Naslov se izve v Upravi našega lista.

★ **Odlikovanja v vojski in mornarici.** Na predlog vojnega ministra so bili odlikovani: Z redom Belega orla 4. stopnje generalštabni podpolkovnik Vilim Klobučar, z redom sv. Save 3. stopnje polkovnik Vladimir Jemrič, z redom sv. Save 4. stopnje polkovnik dr. Viktor Moravec, dr. Ervin Martinus in dr. Martin Rider, podpolkovnik Oto Klobučar, major dr. Svetoslav Valenta in vojni duhovni kapetan I. razr. Alojzij Dejak. — Z redom

sv. Save 5. stopnje: polkovniki Janko Čalič, Josip Pajker, Dragotin Rumler, Karl Blaha, Alfonz Zerjav, Pavel Pajk, Josip Strekel, Ernest Baldas, Radovan Drenovec, Josip Pretnar, Oton Böhm, Vilko Fuks, Matija Prebeg, Milan Naprt, Josip Brezinec ter majorja Franjo Sinkovič in Ivan Rupnik. — Z zlato kolajno za vestno službovanje kapetani I. razreda: Konrad Breznik, Ivan Koprivec, Josip Udir, Albin Omahen, Josip Hudina, Jakob Koronšak, Jurij Pregled, Anton Dobri, Avgust Ferjančič, Franc Pintar, Ivan Ajzerl, Venčeslav Cimer, Vilko Hohnjec, Franc Kolman, Rupert Volf in Ferdinand Polak; kapetani II. razr.: Milko Vizjak, Franc Remec, Ivan Janc, Josip Tiljak, Ivan Bukovnik, Ivan Fister in Lovro Vrečko, poročniki Lovro Vodušek, M. Szanger, Anton Pintar, Ivan Rakušak, Franjo Blažek in Josip Jelak; podporočniki Božidar Okorn, Ivan Kožar, Josip Vičič, Fran Jorga, Metod Mohor in Radoslav Vodlak. — V mornarici so odlikovani z zlato kolajno za vestno službovanje: poročnik vojnega broda I. razr. Josip Ahlin, poročnik vojnega broda 2. razr. Zdenko Papež, strokovni poročniki Viktor Holman, Vinko Papuc in Ivan Fras, mornarsko-tehnični kapetani I. razreda Fran Dobrila, Peter Puhar in Fran Tinti; tehnični poslovodja 2. razr. Ivan Steblaj, tehnični poslovodja 3. razr. Josip Trapan in kontraktualni uradnik Anton Lind.

★ **Francoski študenti** se naprošajo, da se ponovno zglase na rektoratu ljubljanske univerze.

★ **Državljeni SHS**, ki so posestniki hiš v Avstriji, se pozivajo, da nemudoma, ali pa vsaj do 15. oktobra 1924 naznanijo Pokrajinski zvezi društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani, Salendrova ulica 6 svoje naslove in pa kje in kakšne hiše imajo v Nemški Avstriji. Pokrajinska zveza društev hišnih posestnikov za Slovenijo je ukrenila vse potrebno po svojih zvezah na Dunaju, da se ustanovi varstvena zveza (Schutzverband) za jugoslovanske državljane, ki so lastniki hiš v Nemški Avstriji. Ta varstvena zveza, pri kateri bodo sodelovali prvi strokovnjaki, ima namen rešiti kar je mogoče pri hišah jugoslovanskih državljanov pod avstr. stan varstvom in njega odredbam. V jasno korist vseh prizadetih je torej, da takoj naznanijo Pokrajinski zvezi društev hišnih posestnikov za Slovenijo naslove in se izjavijo, da pristopijo k omenjeni organizaciji, ki bo imela sedež na Dunaju. V Nemčiji imajo svoje »Schutzverbände« že daljši čas inozemski hišni lastniki.

★ **Tobačna tovarna v Ljubljani** razpisuje v smislu odobrenja Uprave državnih monopolov v Belgradu IM Br. 13.147 od 7. septembra t. l. ustmeno dražbo na dan 28. oktobra t. l. ob 11. uri za prodajo okrog 100.000 kg kompostirane duvanske prašine. — Pogoji dražbe in pojasnila se dobe v ekonomatu tobačne tovarne.

★ **Stanje bolnikov v bolnicah Slovenije.** Dne 4. t. m. je bilo v vseh bolnišnicah v Sloveniji skupaj 2913 bolnikov; od tega v ljubljanski splošni bolnici 504, v ženski pa 119. Visoko je stanje duševno bolnih; 907; od tega v bolnici za duševne bolezni v Ljubljani 261, v blaznici in hiralnici v Ljubljani 227 in v bolnici za duševne bolezni 419.

★ **Otvoritev kavarne.** V hiši g. L. Fürsagerja v Radovljici se odpre v soboto dne 25. t. m. popolnoma novo urejena kavana. Lokal je okusno opremljen, bo ugodno za domače občinstvo, planince in okoličane. Priporočila se za cenjeni obisk Ivan Glivar, kavarar.

★ **Na sporedu pevskega koncerta logaškega okrožja** so pesmi vseh naših znanih skladateljev kot I. Laharnarja, H. Volariča, V. Vodopivca, K. in E. Adamiča, P. H. Sattnerja, St. Premerla, Fr. Ferjančiča, I. Ocvirka, A. Foersterja, dr. Gr. Kreka, Dr. Schwaba in I.

5. Iz mehanoterapije: Ročna in instrumentalna masaža, 8 Zanderjevih strojev za aktivno in pasivno pregibanje raznih udov in sklepov ter orodje za švedsko telovadbo in sicer po ena plezalna stena, poševna lestev in visoka švedska klop. — Suvereno polje mehanoterapije so bodisi prirojene bodisi vsled poškodb in vnetij pridobljene ali po operacijah nastale okorelosti udov in sklepov. Tu se bodo torej zlasti zdravile posledice nezgod, pri katerih ostane tako čisto kak sklep negibljiv ali malo gibljiv, kar se da z aktivno in pasivno gimnastiko na strojih če ne popolnoma odpraviti, pa vsaj znatno izboljšati. Predmet mehanoterapije so dalje izkrivljene hrbtenice, ki so pri mladini tako pogosta, oziroma njih profilaksa, ki se da doseči s smoteno švedsko telovadbo. Mehanoterapija in masaža nam pa tudi služi v pospeševanju cirkulacije, regeneracije in resorpcije eksudatov, dalje v okrepitvi mišičevja pri gotovih obolenjih.

To bi bila približna slika zdravstvenih pripomočkov, ki jih bo nudilo fizikalno zdravilišče, ki je strogo higiensko in kar najudobneje urejeno. Bolnikom je na razpolago slačilnica, kjer dobi vsakdo svojo lastno kabino z omaro, ki se da zaklepati, dalje ležalnica za znojilne procedure in masažo in obsežen predprostor za počitek.

Tehniško in zdravniško opremo fizikalnega zdravilišča so dobavile naslednje tvrdke:

Kotlarno, centralno kurjavo, pralnico in vse aparate in cevi za nabeljavo para, tonle

Le še par dni

je še do 30. septembra, do katerega dne mora imeti poravnano naročnino za 3. četrtletje vsak, ki se hoče udeležiti tretje tekme za denarne nagrade. Točni plačniki bodo prejeli v oktobru nagrade po 1000 Din. Morda je ena izmed teh namenjena ravno Vam! Pazite torej, da si vsi pravočasno pre-skrbite pravico do tega tekmovanja! Če nimate pri rokah »Slovenčeve« položnice, zahtevajte pri upravi, da se Vam dopošlje!

Klemenčiča, zato bo ta koncert res pestra slika naše slovenske pesmi od najprostejše do najmoderneje. Nastopili bodo samostojno zbori z Unca, Gor. Logatec, Zirov in Vrhnike, katerim se pridružijo k skupnemu nastopu še drugi zbori z okrožja, da bo tudi tu lepa raznolikost. Zato v nedeljo 26. t. m. vse, kar ljubi lepo pesem, v Logatec. Pri tej priliki opozarjamo pevce in pevke, ki bodo peli pri sv. maši, naj bodo gotovo točno ob 8 v Gor. Logatcu, kjer bo v dvorani »Kat. prosvetnega društva« skupna vaja, oni pa, ki bodo peli na koncertu, naj bodo točno ob 1 v dvorani »Kat. prosv. društva« v Dol. Logatcu, kjer bo skupna vaja za koncert.

★ **Izpričevala o dovršeni osemrazredni osnovni šoli.** Pred nekaj dnevi je prinesel naš list notico, da je ministrstvo (notranje) pripoznalo dovršeni 8-razredni osnovni šoli enakoveljavnost (za razvrščanje uradnikov) s štiri-razredno meščansko šolo. K temu nam sporoča ljubljanski g. prosvetni inšpektor, da tu radno ni znano, da bi bilo ministrstvo izdalo sličen odlok. Po veljavnem odloku ministrstva prosvete O. N. št. 3896, 30. jan. 1925, je do 31. oktobra 1924 dovršena 8-razredna osnovna šola v uradniških zadevah enakoveljavna dovršeni 4-razredni meščanski šoli in zadostuje tedaj za III. kategorijo drž. uradnikov.

★ **Šola za voditeljice brezalkoholnih gostiln** v Zürichu (Švica) je na prošnjo »Brezalkoholne produkcije« rezervirala 4 mesta za udeležence iz naše države. V poštev pridejo v kuharju, navadnem gospodinjstvu izvežbane, zadostno izobražene osebe, ki bi bile ev. pripravljene po absolviranju te enoletne šole sodelovati pri organizaciji brezalkoholnih gostiln v Jugoslaviji. Reflektantninje za ta mesta naj se javijo po dopisnici »Brezalkoholna produkcija« v Ljubljani, Poljanski nasip 10.

★ **Tečaji o brezalkoholnem gospodarstvu.** Interesente za tečaje prosimo, da nam nemudoma sporoče svoje želje oz. predloge! V zdajnem hipu ni mogoče prosilec ustrešiti! Tehnično neizvedljivo je, da bi se tečaji vršili samo ob nedeljah, zato prosimo: organizirajte tečaje tudi druge dni. Prijave sprejema »Brezalkoholna produkcija«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

★ **Začetek šolskega leta na Gremijalni trgovski šoli v Ljubljani** se vrši dne 4. oktobra t. l. ob 2 popoldne. Vsi vajenci in vajenke na je zgledno točno ob določeni uri na Ledini. Pouk se bo vršil v ponedeljkih in torkih popoldne. Podrobnosti so razvidne na šolski deski v veži šole na Ledini.

★ **Rogaška Slatina.** Zdraviliški vestnik »Rogaška Slatina« izkazuje v svoji zadnji številki z dne 18. t. m. 5329 gostov, ki so do tega dne v letošnji sezoni posetili rogaško državno zdravilišče.

★ **Potovanje angleškega poslanika po Jugoslaviji.** Angleški poslanik pri naši vladi, Mr. Kennard, se je z avtomobilom odpeljal po Hrvaški in Sloveniji. Spremljata ga soproga in sin.

★ **Imenovanje vrhovnega rabinca v Jugoslaviji.** Za vrhovnega rabinca v Jugoslaviji s sedežem v Belgradu je imenovan dr. Izak Alkalaj.

★ **Reorganizacija poljedelskega ministrstva.** Generalno ravnanje voda se je izpremenilo v oddelek poljedelskega minist-

stva. Sedaj izdelujejo načrt za reorganizacijo celokupnega poljedelskega ministrstva.

★ **Kdo bi rad za svoja kakega otroka** revne žene, ki ma 5 let staro hčerko in dva dečka, stara 6 in 11 let, pa jih ne more preživeti? Naslov: Marija Šalamon v Sevnici gostilna Tihole.

★ **Nova disciplina na meščanskih in dvo-razrednih trgovskih šolah.** Po novem disciplinarnem redu za meščanske in dvorazredne trgovske šole, dobe tudi učenci teh šol dijaške knjižnice, kakor jih imajo dijaki srednjih šol.

★ **Prva zadružna sladkorna tovarna v Jugoslaviji.** Zveza pridelovalcev sladkorne pese v Bački gradi v Starem Svcu svojo lastno tovarno za sladkor. Tovarno otvorijo na slovesen način koncem oktobra t. l.

★ **Skavtske organizacije v šolah prepovedane.** Zaradi spora med skavtskimi organizacijami je prosvetni minister prepovedal na šolah tako skavtske kakor planinarske organizacije.

★ **Ukinjeni davčni uradi v Dalmaciji.** V Dalmaciji so ukinili 12 davčnih uradov: Stari Grad, Tiješno, Skradin, Vrlika, Kistanji, Vrgorac, Cavtat, Stol, Orebić, Blato, Peras in Budva; ukinejo se še davčni uradi na Hvaru, v Biogradu in Kninu.

Ljubljana

○ **Namesto venca na grob pisatelju dr. Fran Deteli** so darovali za Mahničovo dijaško ustanovo vsak po 500 Din gg.: dr. J. Debevec, Janko Mlakar, dr. Fr. Perne ter Ign. Zaplotnik.

○ **V spomin na blagopokojno gospo M. Mudrovčič** je daroval g. prof. Oto Grebenc 100 Din v prosvetne namene društva »Pro-buda«.

○ **Prosvetno društvo pri Sv. Krištofu** se najtopleje zahvaljuje vsem, ki so pripomogli, da je prireditelj tako lepo uspeša, posebno sodelujočim damam in darovalcem dobrotkov.

○ **Franja Sedmak** t. Umrla je po zelo dolgi in mučni bolezni, vdana v voljo božje gospe Franja Sedmak, soproga ohišnega posestnika in našega zvestega somišljenika g. Josipa Sedmak v Vrhovčevi ulici št. 11. Pogreb blage rajnice bo danes v petek popoldne ob 2 iz žalnega doma na pokopališče pri Sv. Križu. Svetila jej večna luč! Preostalih naše sožalje!

○ **O paralelki na drž. moš. učiteljski v Ljubljani** se ni končno odločeno, ali jo bo mogoče otvoriti. Dijaki, kateri so bili zavrnjeni, pa še reflektirajo na vpis in se še niso vnovič prijavili, naj to čimprej storé. Ravnanje tistih jih bode provizorično vpisalo.

○ **Tri hruške** je otnel neki »rabutar« na vrtu posestnice Marije Riharjeve na Viču ob Tržaški cesti. Ukradeno sadje ceni lastnica na 120 Din, poleg tega pa je napravil tat tudi nekaj druge škode na vrtu. — Poleg te ovadbe so prijavili še razni posestniki manjše tatvine sadja in drugih vrtnih in poljskih pridelkov.

○ **Nerodneži na veselici.** Skoro pri vsaki javni veselici se pomešajo med dobrovoljne goste tudi razni nerodneži, ki ne morejo živeti brez zabavljanja in izzivanja. Tako se je zglasilo tudi na veselici »Narodne strokovne zveze«, ki so jo priredili v gostilni »Amerika« na Glinah, več takih nepovabljenih gostov, ki so tudi res povzročili oster prepir in pretep. K sreči pa so pametnejši gostje te izzivače in prepirljivce postavili na hladno. Pri tem je padlo seveda tudi več klofut in sunov, ki pa k sreči niso imeli hujših posledic, kot to, da se jih je nekaj preveč razgretih hitro ohladilo. Pri tem pa so napravili gostilničarju tudi nekaj škode na kozarcih in steklenicah.

○ **Neroden voznik.** Tam po Lžanski cesti je peljal voznik Berce opeko v mesto. Imel pa je voz tako nerodno povezan, da je molil drog za pol metra ob strani od voza. Veselo je zvižgal voznik po Lžanski cesti, ko mu pride nasproti neki ljubljanski izvožek, ki je peljal dva gosta tja nekam na Ig. Ko je kočijaž opazil ta nevaren drog, je dal sicer fantu znamenje, da naj ustavi, toda teh znamenj ni videl ali pa jih ni hotel opaziti. In zgodilo se je, ker izvožek radi občestnega jarka ni mogel zapeljati zadostno na stran, da je zadel tisti kos droga v kočijaževo svetilko in mu jo je razbil. Plačal bo nerodnež svetilko, poleg tega pa še 50 Din za mestne rezeže, da si bo zapomnil, da mora biti voznik na cesti vedno pozoren.

○ **K zadnjemu izgredu v Leonovi kavarni v Kolodvorski ulici.** K zadnjemu izgredu v tej kavarni, o katerem smo že poročali in pri čemer je bil ranjen član bivše Orjune Caharija z nožem na vratu, nam še poročajo, da je poškodba Caharije na vratu le lahka in brez vsake nevarnosti. Večjo škodo kot Caharija pa trpi kavarnar, kateremu so očili

ne in kostne tuberkuloze in angleške udnice (Rhachitis). Z velikim uspehom se uporablja obsevanje s kremensko svetilko tudi pri pljučni tuberkulozi in pri raznih kožnih obolenjih. Obsevanje s toplozarno Sollux-svetilko pa ugodno učinkuje na lečenje ran in granulacij in na razna vnetja, n. pr. v ušesih, stranskih duplinah nosa itd.

4. Iz elektroterapije: Faradizacija, galvanizacija, elektroliza, jontoforeza, diatermija, električne polne in četverostanične kopeli. — Predmet elektroterapije so vsa mnogostevilna funkcionalna in organska živčna obolenja, ki jih ni moč podrobneje naštevati, dalje ohromenja, pri katerih naj se zviša in okrepi moč mišičevja. Posebno obsežne so indikacije diatermije, o kateri smo na kratko že govorili. Tu sem spadajo vsa obolenja živcev in mišičevja, sklepna vnetja, obolenja srca in žilja, sekretorične motnje prebavil, obolenja žolčnih organov, ledvične kolike, ženske bolezni in mnoge bolezni spolov. Vse živčne bolezni, zlasti pa nevastenija, histerija in nevralgije, dalje obolenja srca in žilja so obenem predmet električnih kopeli. Posebno učinkovita je četverostanična kopa po dr. Schneeu, pri kateri je moč električni tok v 50 raznih smereh upotiti po telesu. Ker ima galvanizacijski tok, ako teče v smeri krvnega obtoka, lastnost, da tega pospeši, dočim ga zadržuje, ako je nasprotno usmerjen, imamo tako možnost, pomnožiti ali zavirati naval krvi v razne organe.

Narodne manjšine pod fašistovskim režimom.

[Vtisi Angleža Stephensa na Tridentinskem.]

John S. Stephens je v spremstvu nekega nemškega jurista prepotoval Južno Tirolsko in poročal o svojih vtisih v angleškem dnevniku »Manchester Guardian« med drugim naslednje:

S primernim skepticizmom, ki je na mestu, ko gre za nemško propagando, sem listal po številnih straneh, objavljenih v Berlinu, Münchenu in Innsbrucku, ki opisujejo trpljenje na Južnem Tirolskem. Kakor druga nemška nacionalistična propaganda v Porurju l. 1923., ki jo dobro poznam, je bilo umljivo misliti, da tudi ta služi političnim strankam; dejstva so se nategovala na široko med tako podlimi napadi na Mussolinija kakor so bili oni proti Poincaréju pred tremi leti. Seveda naj si vsak napravi lastno sodbo na licu mesta in naj bo pripravljen, da najde položaj manj resen kakor ga drugje popisujejo. Za tovariša sem si izbral mladega jurista iz Münchena, ki je izredno družaben in pozna južno nemško narečje ter krajevno upravo. Dejstvo, da so ga njegovi tovariši dijaki bojkotirali kot internacionalista, ga oprošča vsakega namerane, da bi tolmačil razmere pristransko, in najina sodba se strinja v vsem, kar sva videla.

Naj se njihova predočitev še tako obsoja, odgovarjajo dogodki, o katerih pišejo v Nemčiji, resnici. Pretiravanje je odveč. Postalo nam je takoj jasno, da je neusmiljeno poitalijančevanje v polnem razvoju. Učni jezik je italijanski; otroci čujejo le doma nemško narečje. Ako je nova italijanska učiteljica navdušena vzgojiteljica, odloži obupana delo, gre s solzami v očeh k italijanskemu podestatu, ki je prišel na mesto izvoljenega tirolskega župana, in prosi, naj jo pošlje domov v Turin ali Benetke. Ako je manj poštena in bolj željna dogodivščin, pusti otroke, da divje teka jo in igrajo miško, in se zadovolji s tem, da nauči otroke kak italijanski glas, ki ga ponavljajo kakor pavi.

V časih Andreja Hoferja so gostilničarji vodili narod, sedaj pa je njihov proroški plašč padel na ramena duhovnikov. Tako imamo na deželi nemško katoliško duhovščino na mestu, kjer so nemški občinski sveti le navadni spomini in kjer ležijo nemške šole »in extremis«.

Prostor mi prepoveduje, da bi našteval slučaje, kako je italijanskim otrokom naročeno, da špijonirajo pri svojih nemških sošolcih, ki so osumljeni, da zahajajo v »šolo v katakombah«, in slučaje, kako naganja policija nemške kmete, da si pridobijo opravičitev od kaznovanja za čisto navadne pregreške s tem, da denuncirajo svoje sosedo, ki so krivi ravno tako malih pregreškov. Ravno tako ne morem podrobneje govoriti o poitalijančenju sodišč, kjer se ne zasliši nobena nemško govoreča priča, tudi ne bom popisoval, kako je sploh nemogoče nakupiti zemljo, kako italijanski uradniki, velikokrat iz južne Italije, ki ne poznajo nemškega jezika, brezbrizno zapravljajo občinska premoženja. Pred tremi leti so južni Tirolci, kakor mnogi italijanski antifašisti, trpeli pod neusmiljenim gospodarjenjem fašistovskega nasilja. Toda ako so bila dejanja iz l. 1922. bič, kratki zakonodaja, sestavljena po programu sovražnika Nemcev sen. Polomei, to prebivalstvo s škorpjoni. To ljudstvo je globoko hvaležno vsem inozemcem, ki prihajajo med njega, da slišijo resnico in mu obljubijo, da bodo inozemstvu poročali o tem, kar so videli.

Socialni vestnik

Postavimo posredovalnico dela v Mursko Soboto.

Širši javnosti je že gotovo znano, da je sedanja vlada s posebno določbo v finančnem zakonu za leto 1926-27 ukinila posredovalnico dela v Mariboru in v Murski Soboti, čeprav delavstvo samo vzdržuje te ustanove, plačujoč 5 odstotni pribitek na premijo bolniškega zavarovanja. Ko so ostali vsi delavski ugovori in prizadevanja poslancev Jugoslovanskega kluba brezuspešni, se je za ukinjeni posredovalnici dela zavzela »Delavska zbornica za Slovenijo«, dobro zavedajoč se, kako nujno potrebni sta posredovalnici v teh dveh mestih. Prekmurec ali delavec iz mariborskega okolišja apah ne bo hodil iskat dela na — ljubljansko posredovalnico! Enako uvidevna kot Delavska zbornica je bila mariborska mestna občina, ki se je odzvala pozivu iz Ljubljane in skupno z Delavsko zbornico prevzela skrb in stroške za mariborsko posredovalnico za delo. Delavstvo mariborskega območja je svoji občini in »Delavski zbornici« lahko hvaležno, da sta prevzeli bremena te institucije na svoje rame, od česar bo imelo delavstvo velike koristi. V proračunu D. Z. za Slovenijo za leto 1926-27 je za mariborsko posredovalnico dela določenih 30.000 Din.

Dočim pa so pogajanja med Delavsko zbornico in mariborskim občinskim svetom tekla normalno in je hitro prišlo do pogodbe o prevzemu posredovalnice, je našel zbornica pri prekmurških občinah, odnosno gerentstvih na gluha ušesa. Le-ta niso hotela ničesar slišati o prevzemu delavske posredovalnice, zlasti pa ne o kakem sofinanciranju skupaj z Delavsko zbornico. In tako se je odločil zbornični upravni svet, da organizira

drugo posredovalnico dela v Celju, kjer je tudi potrebna. V ta namen je zbornica stopila v dogovore s celjsko in okoliško občino. Delavska zbornica ima v proračunu za leto 1926-27 predvidenih za celjsko posredovalnico 16.000 Din, okoliška občina je votirala v ta namen 7000 Din, celjska pa je akciji tudi naklonjena. Tako je torej skoro gotovo, da postane posredovalnica dela v Celju v najkrajšem času realno dejstvo.

In Murska Sobota?

Zadnje »Novine« priobčujejo vest, da začne s septembrom 1926 poslovati posredovalnica za delo. Vsekakor sklepamo, da so to posredovalnico organizirali ljudje iz poštovne okolice g. poslanca Klekla. To pa na stvari bistveno ne izpremeni ničesar. Iz tega dejstva sledi dvoje: 1. da je posredovalnica dela v Murski Soboti nujno potrebna in 2. da se da udeležiti.

Cloveku se ob tem nehoti uriva vprašanje: Ali mar »Delavska zbornica« v vprašanju prevzema soboške posredovalnice le ni postopala prenažno in prepovršno? Mari je stopila v stik s činitelji, ki notorno nimajo smisla za delavske socialne ustanove? Ali je kdo kaj vprašal g. poslanca Klekla in njegovo okolico, ki dejansko edina dela za bedno delavno ljudstvo? Zdi se, da se to žal ni zgodilo. Kako bi namreč bilo drugače mogoče, da se ustanavlja posredovalnica za delo na lastne stroške, ko je bila »Delavska zbornica« pripravljena denarno prispevati?

Vprašanje soboške posredovalnice dela potemtakem nikakor ne moremo smatrati končno likvidiranim, dolžnost »Delavske zbornice« pa je, da prekinemo akcijo obnovi in posredovalnico dela v Murski Soboti obdrži. Nujno je tam potrebna. Prepričani smo, da bi se le dalo pridobiti za stvar nekaj večjih občin. Le-te, okolica g. Klekla in pa »Delavska zbornica« v Ljubljani bodo že vzdržali to prepotrebno ustanovo na površju. — Smatrali smo za svojo dolžnost, da za zadevo za-interesiramo širšo slovensko javnost. E. K.

Kriza angleških delavskih organizacij.

Zadnji dve leti se je veliko govorilo in pisalo o dveh strujah v angleškem delavskem gibanju, zmernem in radikalnem krilu. Pri nekaterih manj pomembnih prilikah so se tu dejansko pokazala nasprotja. V glavnem pa sta politična stranka kakor tudi strokovna organizacija ostali enotni in nastopali vedno v strnjениh vrstah.

V zadnji splošni in rudarski stavki je nasprotje stopilo ostreje v ospredje. Prav gotovo ni več zmota, če se trdi, da je splošna stavka bila zahteva in debakel radikalnega krila. Gotovo je tudi, da bi rudarska stavka potekla čisto drugače, če bi med vodstvom rudarske zveze in vodstvom delavske stranke in drugimi strokovnimi organizacijami vladalo popolno soglasje tako o taktiki kakor načelih. Tako pa le prepotogost čujemo, da so n. pr. prometniki rudarje »izdali«.

Na zadnjem strokovnem kongresu v Bournemouth, ki se je vršil prve dni tega meseca, sta se v večjem obsegu prvič pomerili obe stranki pri razpravi o principu strokovne organizacije. Angleške strokovne organizacije je so v bistvu stanovske zveze. Kot take so silno členovite, tako da členovitost prehaja v razcepljenost, ki po mnenju nekaterih resno ogroža skupno organizacijo. Zato je že dolgo pereče vprašanje, ali naj se razpuste vse stanovske zveze in sprejme popolnoma centralistična osnova, ali pa naj se sprejme srednja pot, da bi se osnovala zveze sorodnih delavskih poklicev.

Popolno centralizacijo zagovarjajo radikalni zastopniki. Oni rabijo to, da pridejo do moči, da v slučaju stavke morejo razpolagati z močnejšo silo. Cook je dejal na kongresu: »Poklicne zveze so se preživele in so postali organi delavske aristokracije.« Drugi nič manj pomembni delavski voditelji so čisto nasprotnega mnenja, da mora z razčlenitvijo industrije korakati vzporedno tudi specializacija strokovnih organizacij. To mnenje je zagovarjal zastopnik brodarjev: »Če je naš cilj soudeležba pri podjetjih, se moramo specializirati na industrijske sekcije, tudi če bi doslej imeli samo eno veliko strokovno zvezo.« To mnenje zmernih je zmagalo s 4 : 3.

Še jasneje se je spor pokazal pri razpravi o razširjenju pooblastil izvršilnemu odboru. Tu gre za neposreden odmev iz splošne stavke. Levo krilo je hotelo izzvati kritiko o postopanju izvršilnega odbora v splošni stavki in odglasovati pooblastilo, da izvršilni odbor lahko vsak čas skliče splošno stavko. Tako bi bili predsedniki posameznih strokovnih organizacij postavljeni »na hladno« in bi pri tako važni odločitvi ne imeli nobene besede. Tudi s tem predlogom so Cookovi tovariši propadli. Prišlo pa je do velikih ekscesov, tako da se je razprava morala večkrat prekiniti.

Izvršilni odbor se je uspešno branil in dobil zaupnico, vendar je ta kongres dokazal, da angleška delavska organizacija preživlja globljo krizo kot se je splošno sodilo. Niti sedanjí boj ne združuje in ne more odstaviti notranjih sporov z dnevnega reda.

Hannover, 23. sept. (Izv.) Danes dopoldne je znašalo število na tifusu obolelih 1730, število mrtvih na se je zvišalo na 140.

Ljubljansko gledališče

OPERA.

Začetek ob pol 20. uri s večer.

Petek, 24. sept.: Zaprtlo.
Sobota, 25. sept.: TOSCA. Gostuje baritonist Rudolf Bukšek. Red D.
Torek, 28. sept.: WALLY. Red E.

Puccinijska »Tosca« na našem odru. V soboto dne 25. t. m. se poje v ljubljanski operi večno lepa Puccinijska »Tosca«. V tej operi nastopi po daljšem presledku zopet na našem odru baritonist g. Rudolf Bukšek, bivši član opere Narodnega kazališta v Osijeku. Gospod Bukšek je rodom Slovence ter je začel svojo karijero na ljubljanskem odru prvotno v drami, nato se pa posvetil popolnoma operi, kjer je dosegel v raznih baritonskih partijah zelo lepe uspehe. Predstava se vrši za abonente reda D.

Ljubljanski gledališki abonma. Priglasila za abonma za sezono 1926/27 se še vedno sprejemajo in sicer v pisarni gledališke uprave, vhod v Gradnik, dnevno od 9. do 12. in od 3. do 5. ure popoldne.

Turistika

Slovensko planinsko društvo naznanja, da ostanejo do nadaljnjega otvorene in oskrbovane sledeče koče: Erjavčeva koča, Spodnja koča na Golici, Kadilnikova koča vrh Golice, Krekova koča na Ratitovcu in Aljažev dom. Slednji se zatvori 27. septembra; koča na Kamniškem sedlu samo ob sobotah in nedeljah pri lepem vremenu. V zimski sobi Čojzove koče se bo peč popravila; drv je dovolj. — Celó leto so odprte in oskrbovane: Koča v Kamniški Bistrici, Koča na Veliki Planini, Dom na Krvavcu, Valvazorjeva koča ter hotela Sv. Janez in Zlatorog.

Iz vinarske šole v Mariboru.

Maribor, 23. septembra 1926.

V prvi razred srednje vinarske in sadjarske šole v Mariboru se je sprejelo 33 učencev iz vseh pokrajin naše države. Novo šolsko leto na tej šoli začne 1. oktobra tudi za učence višjih razredov. Prva dva dneva se vrši zdravniško preiskovanje vseh učencev, sprejemi, razredi in ponavljalni izpiti. V ponedeljek (4. oktobra) pa prične redni pouk v vseh treh razredih. Dne 30. septembra polagajo prvi kot zadnji maturanti od leta 1925. srednje kmetijske šole v likvidaciji zaključni praktični izpit iz specialnih kmetijskih strok, katere sami volijo. Odsele bosta na tem najstarejšem kmetijskem zavodu v Sloveniji (obstoja od leta 1872., tedaj 54 let) samo dva tipa kmetijskih šol: Srednja vinarska in sadjarska šola, ki ima — v številni praktični letnik za specializovanje — štiri letnike (brez internata), in pa specialna (tako se odslej imenuje »enoletna«) vinarska in sadjarska šola (z internatom). Začetek novega šolskega leta na »enoletni« se še ni mogel določiti, ker do danes (22. septembra) še niso prispeli predlogi velikih županstev v Ljubljani in Mariboru za sprejem po okrajnih komisijah izbranih kmetijskih mladeničev. Prosilci bodo o tem obveščeni pisмено. Prvi absolventi »enoletne«, ki je bila po lanskej daleko sešni reorganizaciji ustanovljena kot nadomestilo za bivšo (dvoletno) vinarsko in sadjarsko šolo, sprejmenjeno v »srednjac«, odidejo iz zavoda dne 28. septembra, dočim so zadnji absolventi »dvoletne« odšli na svoje domove že 31. julija (skupno približno 50 absolventov).

Tekom septembra se vršita dva učna tečaja (prvi 4 dni, drugi 1 dan) za konserviranje sadja in povrtnine s posebnim ozir na napravljanje brezalkoholne pijače. Za oba tečaja se je prijavilo izredno mnogo obiskovalcev, da se bosta nemara morala ponoviti.

Dne 18. in 19. septembra se je vršila v zavodu velepomembna skupščina Društva kmetijskih strokovnjakov za ljubljansko in mariborsko oblast in je bila častno obiskana. Poleg društvenih in stanovskih zadev so se temeljito obravnavala najbolj pereča vprašanja kmetijske stroke. Vse tri poldnevne so razpravam prisostvovali minister Pucelj, načelnik v kmetijem ministru Dujurić, hkrati kot predsednik »Udruženja srpskih agronomov« v Belgradu, gospod oblastni kmetijski referent inž. Zoričić kot zastopnik »Društva gospodarskih in šumarskih činovnikov« v Osijeku, in je skupščino pooblastilo še mnogo drugih odličnikov.

Profesorski zbor zavoda je v svoji redni seji dne 20. septembra ponovno sklenil, da se stranke sprejemajo do nadaljnjega ob delavskih izključno samo točno od 12. pa do pol 13. ure; kajti naval strank je včas tako velik, večinoma pa tako poljubno nereden in deloma nepotreben, da se ne pride do pravega dela in trpi radi tega celokupni šolskogospodarski obrat, ki je žal od dne do dne bolj kompliciran z ozirom na sedanje predpise o državnem gospodarstvu in državni upravi, kar se mora poštovati. Tudi strokovno delo nametšencev se ne sme toliko motiti, ker je njih služba tako rekoč permanentna, drugače pa prav nehalna. Priporočila pa se prav pridene obisk vseh strokovnih prireditelj zavoda, ki so pristopne vsakomur, kdor je dobre volje. Tudi skupni obiski pravečasno prijavljeni in dovoljeni, so dobrodošli.

Pozimi, ko bo več časa, se bo vršil zopet tako silno potrebni večdnevni kletarski tečaj in bo javno razglašen kot drugi učni tečaj, ki jih bo zavod prirejal po možnosti redno.

Ta strokovna šola ima pred vsem premalo učnih prostorov, da se mora za to začasno in v silni uporabljati polovica spalnic internata. Načrti za neobhodno potrebno zgradbo novega paviljona poleg glavnega šolskega poslopja so gotovi in je zdaj le še veliko vprašanje, dali in kdaj bo njih izvršitev mogoča, za kar je potrebno okroglo 1 milijon dinarjev.

Zavod si urejuje nov enološki laboratorij, novo sodarno i. dr.; vso potrebno opremo za to mu je dodelilo ministristvo kmetijstva iz reparacij. Tako bo mogoč in v tem pogledu bolje služiti svojemu namenu.

Na zavodu, ki ima tudi obsežno kmetijsko gospodarstvo z interviznimi kulturami in nad 20 raznih stavb, deluje 1 ravnatelj s 8 rednimi profesorji, 14 honorarnih profesorjev, 4 demonstratorji, 1 računovodja, 1 pisarniška moč, 7 uslužbencev, 1 gospodinja kuharica ter večje število stalnih poslov in delavcev.

V šolskem letu 1926-27. bo vseh gojencev nad 100 in nekoliko strokovnih praktikantov. Kmetijske šole vseh vrst brez izjeme tedaj tudi visoke, naj bi obiskovali le najbolj izbrani kmetijski sinovi, dočim naj bi sinovi staršev drugih poklicev toliko ne silili vanje; kajti kmetstva in kmetijska stvar se mora že v prvi mladosti doživljati, ker se ljubezen s pravim razumevanjem do kmetstva in kmetijske grude ter kmetke hiše posebej v splošnem pozneje ne more niti priučiti niti privzgojiti na nobeni šoli sveta.

Zgodovinska črtica

O ZGRADBI ŽUPNO-DEKANIJSKE CERKVE V ŠMARTNEM PRI LITJI.

(Ob 25 letnici njene posvetitve.)

(Dalje.)

Stavba nove cerkve potrjena in blagoslovljena.

Da se je ugodilo državni postavi glede uporabe cerkve za božjo službo in da se enkrat za vselej ovržejo lažne vesti o cerkveni zgradbi ter tako pomiri v sedanjem rodu in v potomcih javno mnenje o njej, se je zaprosila vladna komisija za kolavdacijo. Določil se je v to 14. november 1900. Nadinženar Roman Waschica je, da se opetovano prepriča, ogledal cerkveno zgradbo najpodrobneje in najvestneje od zunaj in znotraj ter v zapisniku označil cerkveno zgradbo kot »sehr gelungen«, to je »zelo posrečeno«, ter da ni najti prav nikjer kake razpoke, izvzemši seveda nepomenljive malenkosti, ki se pač nahajajo pri vsaki še tako vzorni stavbi. Posebno je poudarjal, da ni v prečlju niti na zvnikih opaziti najmanjšega sledu kake razpoke, doslovno: »An den beiden Thürmen, wie an dem vorderen Giebel sind nicht die geringsten Risse wahrzunehmen,« in zopet: »ist nicht die geringste Spur eines Sprunges zu entdecken.«

Strokovnjaška in nepristranska kritika slovečega tehnika je menda pomirila tudi največje strahopetneža, kakor n. pr. nekega G. P., najvnetejšega in najudanejšega oboževalca »Slovenskega naroda«, ki se je v živi veri, kar je pisal ta list, ob vsaki svoji poti mimo cerkvene stavbe oziral s strahom tja gori, kdaj se podere nanj zidovje in je nekoč še celo zbežal po tesnem potu med šolo in Jakličovo hišo tja daleč na polje, »ko mu je hudomušnež zaklical: »Bežite, zvonik se podira!«

Po kolavdaciji se je cerkev slovesno blagoslovila. Sv. opravilo je izvršil dne 18. novembra 1900 prelat in generalni vikar ljubljanske škofije Janez Flis. Po blagoslovljenju se je preneslo Najsvetejše iz kapelice na Pungertu v novo cerkev. Po prelepi pridigi in slovesni sv. maši zgoraj imenovanega, se je zapel Bogu v zahvalo »Te Deum« in podelil blagoslov s svetim Rešnjim Telesom. Blagoslovljena se je udeležila velika množica župljanov.

Notranja oprava.

Cerkev je bila seveda gola in prazna, zato se je takoj po njenem blagoslovljenju obrnila vsa pozornost na notranjo opravo.

Spomladi leta 1900. se je postavil in velikonočno nedeljo, dne 7. aprila 1900 blagoslovil veliki oltar sv. Martina. Oltar je izklesal ljubljanski kamnoseški mojster Feliks Toman, ki je že prej vžil za cerkev kapitele, razne konzole in rozete. Temelj velikemu oltarju je globok 4 metre. Zidan je na pilote, na katerih leži 0.70 cm debela portland-cementna plošča in nato zid iz cementa 3.30 m. Stopnice pri velikem oltarju so iz kraškega kamena, podest je iz marmora in sicer: kararskega, belgijskega, veronskega rdečega in rmenega. Menza: nje stebrički so iz zelenega braziljskega oniksa, bare in kapiteli iz kararskega marmora, antipedij tudi iz kararskega marmora z vložnimi tablicami rdečega francoskega marmora in zlatim beneškim mozaikom; v menzi spredaj je vložena Kristusova glava — relief — iz kararskega marmora. Stranska postamenta ob koncu menze sta iz koroškega marmora in ravnatoko klopice za svečnike.

Tabernakelj in baldahin sta iz kararskega marmora z vložnimi tablicami braziljskega oniksa in hotaveljskega marmora. Stebrička ob baldahinu sta iz afriškega algier-oniksa, postumenta pod kerubini, kakor tudi nadstavek oltarja iz »merler« kamnja, kakor tudi podobe angelov in sv. Martina z bogatimi in pozlačenimi okraski. Baldahine kerubinov nosijo stebrički iz rmenega veronskega marmora in v postamentih so vložene table iz hotaveljskega marmora. Podobe angelov so povzete iz prvostolne cerkve v Granu na Ogrskem po oltarju presv. Rešnjega Telesa.

Prav isti mojster je izdelal tudi oba stranska oltarja: Matere božje Brezmadežnega spočetja in sv. Antona Padovanskega. Stebrički, ki nosijo menzo, so iz braziljskega rmenkastozelenkastega oniksa, ostali deli iz kararskega in »brečje« marmora ter kraškega in istrskega kamena. Nadstavke tema oltarjema je postavil nekaj mesecev pozneje, to je meseca majnika 1900. V nadstavkih je šest slik in sicer: Matere božje brezmadežnega spočetja, sv. Antona Padovanskega, sv. Alojzija, sv. Barbare, sv. Janeza Krizostoma in sv. Avgušlina. Slikal jih je akademski slikar Kastner na Dunaju. Podobe so slikane na les in zlato ozdaje; topolove dile so kar cele, nikjer limane. Proti vlažnosti so slike v ozadju zavarovane. Slike sv. Antona Padovanskega je plačal knezoškofof dr. Anton Bonaventura Jeglič, sliko Matere božje pa Franjo Knaflič iz Šmartna.

Iz rok istega mojstra je nadalje leca, katero je postavil meseca avgusta 1901. Izdelana je deloma iz kararskega in hotaveljskega marmora, istrskega, največ pa iz merler kamena. Prav istega meseca je postavil g. Feliks Toman oba kropivnika ob glavnem vhodu in sicer iz istrskega marmora s podstavkom kraškega kamena in zelenkastimi stebrički iz tako zvanega »brečje« marmora pri Tolminu.

(Dalje sledi)

